

Originali asmenvardžių rašyba – visų Lietuvos piliečių problema

Teisė į originalią asmenvardžių rašybą yra viena pagrindinių kiekvieno piliečio teisių. Galimybė tinkamai naudotis žmogaus teisėmis ir užtikrinti jų gerbimą turėtų pasirūpinti kiekviena valstybė. Europos žmogaus teisių fondas (EFHR) primena, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT) savo nutarimuose pabrėžė, kad asmenvardžių rašybos reguliavimas yra kiekvienos Europos Sąjungos valstybės sritys ir tai yra tiesiogiai susiję su kultūra, kalbos istorija bei tapatybės pojūčiu.

Pasak EŽTT, jeigu jau yra įregistruoti panašūs asmenvardžiai ir nebuvo pripažinta, kad jie kelia kokį nors negatyvų poveikį kultūrinės ir kalbinės tapatybės išsaugojimui, tai nėra jokios priežasties tam, kad valstybė atsisakytų įregistruoti pasirinktą vardą ar pavardę. Tas pats galioja jų keitimui.

Tačiau originali vardo ir pavardės rašyba kelia nemažai sunkumų šiandien galiojančių Lietuvos teisės aktų praktikoje. Šis atvejis yra susijęs ne tik su žmonių, priklausantiems tautinėms mažumoms ir norintiems vaikui duoti vardą, atspindintį jų kultūrą, tradicijas ar kalbą, asmenvardžių rašybą. Problema liečia taip pat ir kitus Lietuvos piliečius, ypač moteris, kurios ištekėjo už užsieniečių ir norėtų, kad jos pavardė Lietuvoje išduotuose dokumentuose būtų užrašyta taip pat kaip sutuoktinio. Visgi Civilinės metrikacijos skyriai atsisako tai padaryti.

Daugiausia skundų dėl asmenvardžių keitimo sudaro atvejai, kai Lietuvos pilietės, ištekėjusios už užsieniečių, keičia pavardes, išsaugojant originalią rašybą (nepridedant lietuviškų galūnių). Kaip rodo duomenys, ši problema liečia tikrai nemažai žmonių – net 16% kasmet besituokiančių porų sudaro mišrios santuokos. Be to, užsienyje gimusių vaikų skaičius per pastaruosius dešimt metų išaugo nuo 1% iki 16%. Tokie sutuoktiniai, o taip pat jų vaikai nesėkmingai kovoja už tai, kad visos šeimos pavardė Lietuvoje išduotuose dokumentuose būtų užrašyta vienodai.

Sunkumus patiria taip pat žmonės, kurie savo pavardėse turi tokias raidžių kombinacijas kaip: *rz, cz, sz, tti r n n* (pvz. MATTEW, POWELL, MATTHEO, VITTE, SZCZERBA, KACZOR, LESZCZYNSKA, CZESLAV). EFHR prašymu Gyventojų registro tarnyba pateikė duomenis, kurie rodo, kad Lietuvoje yra užregistruota daugiau kaip 8000 vardų ir pavardžių, kurių rašyboje yra išsaugotos tokios raidžių kombinacijos. Nors esama dokumentų, patvirtinančių, kad tokia asmenvardžių rašyba buvo įregistruota, yra atsisakoma tokių pakeitimų. Pasitaiko atvejų, kai pilietį, besirenkantį naują pasą (baigėsi ankstesniojo galiojimo laikas), priverčia išbraukti iš vardo ar pavardės dvigubas raides, nepaisant to, kad anksčiau būtent taip buvo užrašyta.

Taip pat yra situacijų, kai lietuvaitės išvažiuoja į užsienį studijuoti arba dirbti ir po tam tikro laiko kreipiasi su prašymu pakeisti savo asmenvardžius dėl tam tikrų sunkumų, susijusių su rašyba kitose šalyse. Pvz. Asmuo vardu „Ana“, siekiant išvengti tolesnių sunkumų (pvz. administracinių) nori pakeisti jį į „Anna“, nes šioje šalyje net jos originalus vardas „Ana“ yra rašomas su dviguba „nn“. Visgi Lietuvos įstatymai ir lietuvių kalbos taisyklės neleidžia atlikti tokių pakeitimų Lietuvoje išduotuose dokumentuose.

Tuo tarpu atvejai, susiję su asmenvardžių pakeitimu žmonėms, priklausantiems tautinėms mažumoms, sudaro mažiausią dalį visų sunkumų. Imamas spręsti problemas, susijusias su „w“ ar „rz“ ženklų rašyba. Tačiau atsižvelgiant į lietuvių kalbos taisykles, toks pakeitimas yra neįmanomas. Dėl šios priežasties žmonės yra priversti lituanizuoti savo vardus ir pavardes užrašytus lotyniška abėcėle, kas atitinkamai reiškia, kad privalo atsisakyti savo tapatybės bei kultūros – pvz. vardas Kazimierz bus užrašytas kaip „Kazimež“.

Minėtos situacijos įrodo, kad su sunkumais dėl originalios asmenvardžių rašybos gali susidurti kiekvienas Lietuvos pilietis. Nekeičiant šiuo metu galiojančių įstatymų Lietuva kelia galimą pavojų savo piliečiams, kurie gali susidurti su administraciniais sunkumais bei kitais nepatogumais – pvz. nuolatiniu aiškinimu, kodėl tos pačios šeimos vaikai ir tėvai turi skirtingas pavardes. EFHR tikisi, kad artimiausiu metu bus pakeisti Lietuvos teisės aktai, kurie leis įrašyti asmenvardžius pagal suinteresuoto asmens valią ir tapatybės jausmą.

EFHR primena, kad fondo teisininkai suteiks nemokamos teisinės konsultacijos, susijusios su asmenvardžių rašybos pakeitimu, padės užpildyti prašymą, o neigiamo atsakymo atveju – pateikti oficialų skundą.

Fondo kontaktinius duomenis bei reikalingų dokumentų sąrašą su pavyzdžiais rasite internetiniame puslapyje www.efhr.eu.

PRANEŠIMĄ PASKELBĖ: --, VŠĮ "EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ FONDAS"

© 2014-08-22 11:01

Teisėsauga, teisėtvara

Kontaktinis asmuo

VšĮ "Europos Žmogaus Teisių Fondas"
+(370) 691 50 822

atgal

"BNS Spaudos centre" skelbiami įvairių organizacijų pranešimai spaudai. Už pranešimų turinį atsako juos paskelbę asmenys bei jų atstovaujamos organizacijos.